

Research Paper

Effectiveness of Conscious Parenting Training Based on Imago Therapy Approach on the Interaction of Mother-child Mothers of Children With Learning Disabilities

Hosein Matin¹, *Naser Yoosefi², Mahya Solgi³, Mozhgan Hayati⁴

1. Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran.
2. Department of Counseling, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Kurdistan, Kurdistan, Iran.
3. Department of Counseling, Faculty of Social Sciences, University of Razi Kermanshah, Kermanshah, Iran.
4. Department of Psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Citation: Matin, H., Yoosefi, N., Solgi, M., & Hayati, M. [Effectiveness of Conscious Parenting Training Based on Imago Therapy Approach on the Interaction of Mother-child Mothers of Children With Learning Disabilities (Persian)]. *Journal of Learning Disabilities*. 2021; 10(2):254-267. <https://doi.org/10.32598/JLD.10.2.5>

<https://doi.org/10.32598/JLD.10.2.5>

Article Info:

Received: 16 Mar 2020

Accepted: 02 Nov 2020

Available Online: 01 Jan 2021

Keywords:

Conscious parenting, Imago therapy, Mother-child Interaction, Learning disabilities

ABSTRACT

Objective This research aimed to investigate the effect of Conscious Parenting Training Based on the Imago therapy approach on the interaction of mother-child mothers of children with learning disabilities. **Methods** The present research was a quasi-experimental study with pre-test, post-test design, and control group. The statistical population included all mothers who have learning disabilities children in Hamedan city in the year of 2019 from which a sample of 30 people was chosen through available sampling and were randomly divided into two control (n=15) and experimental groups (n=15). Both groups sat for the pre-test and the experimental group received Conscious Parenting in 4 sections with 8 sessions of 90 minutes, while the control group did not receive this treatment. In the end, for both groups, the post-test was performed. The research tool included Pianta Child-Parent Relationship Scale (1994). Multivariate analysis of covariance was used for analyzing the data.

Results The results showed that Conscious Parenting had a significant effect on the interaction and also conflict, closeness, and dependency subscale in mothers of children with learning disabilities ($P < 0.001$).

Conclusion It is recommended that this method can be used to inform parents about conscious communication with their children.

Extended Abstract

1. Introduction

The presence of children with learning disabilities often affects the family system and causes significant changes in the lives of family members, especially mothers (Matin, Ahmadi & Jalali, 2019). Various factors play a role in destroying parent-child relationships in chil-

dren with learning disabilities, but most children with learning disabilities belong to families who have not been able to establish a deep emotional bond with their parents during their development. Emotional-psychological interactions with their parents have bitter and unpleasant experiences and memories, because in many cases, in their relationships with parents, they have experienced blame, humiliation, threats, and corporal punishment (Taklavi, 2012). As a result, a healthy parent-child relationship model is one of the basic components in growth and parenting that is effective

* Corresponding Author:

Naser Yoosefi, PhD.

Address: Department of Counseling, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Kurdistan, Kurdistan, Iran.

Tel: +98 (918) 3763989

E-mail: naseryoosefi@yahoo.com

Table 1. Mean and standard deviation of mother-child interaction and its subscales in the experimental and control groups

Variables	Test	Mean±SD	
		Experimental Group	Control Group
Closeness	Pre-test	17.86±2.32	16.03±1.27
	Post-test	21.17±1.81	16.84±1.19
Dependency	Pre-test	17.71±1.28	17.27±1.65
	Post-test	12.49±0.95	18.13±1.98
Conflict	Pre-test	57.53±3.16	56.44±1.18
	Post-test	48.40±2.57	57.26±2.21
Interaction	Pre-test	61.32±3.84	61.11±3.71
	Post-test	69.04±3.68	60.36±2.92

Journal of
Learning Disabilities

in forming many aspects of personality, attitudes, emotions, and feelings in a person (Niec, Barnett, Prewett & Shanley Chatham, 2016). Therefore, there is a need for interventions to improve parent-child relationships in these families.

There are different approaches to parenting that have been used to develop parent-child interaction, but one approach to develop and enrich parent-child relationships is conscious parenting that has not been done before. In this regard, parenting is different from other patterns, and the focus is only on the parent-child relationship. In this approach, parenting is considered a healing relationship. According to Hendrix and Hunt (1998), the way we raise our children is greatly influenced by the inner experiences we had as children with our parents. Problems of children later in life are the result of their lack of successful development through evolutionary stages (attachment, discovery, identity, ability, communication, and intimacy). This means that in marital and parenting relationships, there are opportunities for re-healing in childhood (Hendrix & Hunt, 1998).

Various studies have been conducted in the field of parenting, but no similar study was found that has addressed the effectiveness of conscious parenting education. Therefore, this research was done to investigate the effect of conscious parenting training based on the Imago therapy approach on parent-child interaction of mothers of children with learning disabilities.

2. Method

The present research was a quasi-experimental study with a pre-test and post-test design with a control group. The statistical population included all mothers with children with learning disabilities in Hamedan city in 2019, of whom a sample of 30 people was chosen through available sampling and were randomly divided into two 15-member control and experimental groups. The experimental group received conscious parenting training in 8 sessions of 90 minutes, while the control group did not receive this treatment. In the end, for both groups, the post-test was performed. The research tool included the Pianta Child-Parent Relation-

Table 2. The multivariate Analysis of Covariance (MANCOVA) results

Test	Value	f	df	df Error	Significant Level	Partial Eta Squared
Pillai's trace	0.48	24.36	4	21	0.001	0.61
Wilks' lambda	0.34	24.36	4	21	0.001	0.61
Hotelling's trace	2.03	24.36	4	21	0.001	0.61
Roy's largest root	2.03	24.36	4	21	0.001	0.61

Journal of
Learning Disabilities

Table 3. The results of the analysis of covariance

Variables	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Partial Eta Squared	Sig.
Closeness	107.09	1	107.09	24.42	0.57	0.001
Dependency	73.01	1	73.01	22.90	0.56	0.001
Conflict	165.02	1	165.02	20.78	0.53	0.001
Interaction	208.01	1	208.01	23.03	0.55	0.001

Journal of
Learning Disabilities

ship Scale (1994). The multivariate analysis of covariance (MANCOVA) was used for analyzing the data.

3. Results

The Table 1 shows the mean and standard deviation of the mother-child interaction and its subscales in the experimental and control groups in the pre-test and post-test.

As can be seen in Table 1, the average scores of parent-child interaction in the two experimental and control groups in the pre-test stage are almost identical, but in the post-test, the mean scores in the experimental group increased. The assumption of the normal distribution of all variables was investigated and confirmed using the K-S statistical test ($P > 0.05$). The MANCOVA was used to moderate the effect of the pre-test and due to the presence of an independent variable (conscious parenting) and four dependent variables (conflict, closeness, dependence, and interaction). The results of Levene's test also confirmed the assumption of homogeneity of variances in all variables ($P > 0.05$); therefore, the MANCOVA was used. Table 2 shows the MANCOVA results.

The results of Table 2 show that there was a significant difference between the experimental and control groups in terms of dependent variables ($P < 0.05$). To understand this difference, the analysis of covariance was used and the results are shown in Table 3.

According to the results of Table 3 and the value of f for each variable, a significant effect on post-test scores was observed. As a result, according to the results of the table respectively, 53%, 56%, 57%, and 55% of the changes in each variable, including closeness, dependence, conflict, and interaction of the subjects in the parenting program arise consciously.

4. Discussion and Conclusion

This study was done to investigate the effect of conscious parenting training based on parent-child interaction on

mothers of children with learning disabilities. The results showed that conscious parenting had a significant effect on the interaction and also conflict, closeness, and dependency in mothers of children with learning disabilities. This finding was implicitly consistent with the results of studies by Day, Cořta, Previ and Caverly (2018), Domoff and Niec (2018), and Wallace, Quetsch, Robinson, McCoy and McNeil (2018). It can be concluded that in the parenting program, parents are aware of their beliefs in parenting. These beliefs come from their parents and how they have treated them and what they did in their childhood. Parents have identified their developmental points by creating a picture of their parenting (conflict points and frustrations with their children), which shows that she, as a mother, needs to do something to correct her shortcomings. A child at a particular stage helps point out what is needed for corrections. When they become aware of these issues, they do more in the process of making changes in the interaction with the child.

In this program, parents are informed that an important part of their role is to support the changing needs of children to become healthy adults, they can do so by providing and benefiting from emotional and physical security and also by supporting all the developmental impulses of the children and limitations at each stage they face. Parents are aware of their unmet needs (their childhood developmental damages) and avoid interfering with harmful behaviors in parenting and learn to believe that each child (my child is not myself) is distinctive and unique. That they do not have a cognitive symbiosis with their children and their children understand themselves better, and as a result, that they experience less dependence on their children.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

All ethical principles are considered in this article. The participants were informed about the purpose of the research and its implementation stages. They were also assured about the confidentiality of their information and

were free to leave the study whenever they wished, and if desired, the research results would be available to them.

Funding

This research did not receive any grant from funding agencies in the public, commercial, or non-profit sectors.

Authors' contributions

All authors equally contributed to preparing this article.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interests.

This Page Intentionally Left Blank

مقاله پژوهشی

اثربخشی آموزش فرزندپروری هشیار مبتنی بر رویکرد ایماگوتراپی بر تعامل والد کودک مادران فرزند مبتلا به ناتوانی یادگیری

حسین متین^۱، ناصر یوسفی^۲، محیا سلگی^۳، مژگان حیاتی^۴

۱. گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
۲. گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه کردستان، کردستان، ایران.
۳. گروه مشاوره، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.
۴. گروه مشاوره، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

چکیده

هدف این پژوهش با هدف بررسی تأثیر آموزش فرزندپروری هشیار مبتنی بر رویکرد ایماگوتراپی بر تعامل والد کودک مادران فرزند مبتلا به ناتوانی یادگیری انجام شد.

روش‌ها پژوهش حاضر نیمه‌آزمایشی و طرح مورد استفاده پیش‌آزمون پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری شامل همه مادران فرزند مبتلا به ناتوانی یادگیری شهر همدان در سال ۱۳۹۸ بودند که از بین آن‌ها نمونه‌ای به حجم سی نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و به طور تصادفی در دو گروه پانزده نفری آزمایش و کنترل قرار گرفتند. از هر دو گروه، پیش‌آزمون به عمل آمد و گروه آزمایش، آموزش فرزندپروری هشیار را در چهار بخش به تعداد هشت جلسه نود دقیقه‌ای دریافت کردند، در حالی که به گروه کنترل این آموزش ارائه نشد و در پایان هر دو گروه، پس‌آزمون اجرا شد. ابزار استفاده‌شده در این پژوهش، پرسش‌نامه تعامل والد فرزند پیاپتا بود. اطلاعات پژوهش با استفاده از روش کوواریانس چندمتغیری تحلیل شد.

یافته‌ها نتایج این پژوهش نشان داد که فرزندپروری هشیار تأثیر معناداری بر تعامل و همچنین خرده‌مقیاس‌های تعارض، نزدیکی و وابستگی مادران فرزند مبتلا به ناتوانی یادگیری داشت ($P < 0.001$).

نتیجه‌گیری پیشنهاد می‌شود از این روش برای آگاه کردن والدین در زمینه برقراری ارتباط هشیار با فرزندان خود استفاده شود.

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۲۶ اسفند ۱۳۹۸

تاریخ پذیرش: ۰۹ آبان ۱۳۹۹

تاریخ انتشار: ۱۲ دی ۱۳۹۹

کلیدواژه‌ها:

فرزندپروری هشیار، ایماگوتراپی، تعامل والد-کودک، ناتوانی‌های یادگیری

مقدمه

مادران کودکان مبتلا به ناتوانی یادگیری در زمینه سلامت روانی، رضایت از زندگی، استرس و اضطراب، افسردگی و شادکامی^۱ و سازگاری^۲ با ناتوانی کودکان دچار مشکلات متعددی هستند و این شرایط، پیامدهای قابل توجهی را در زمینه رابطه زوجی و رابطه والد فرزندی و سلامت روانی و اجتماعی اعضای خانواده دارد (رسولی جزی و عارفی، ۱۳۹۷).

با توجه به عملکرد ضعیف، شکست‌های مکرر، خودپنداره منفی، نگرش‌های سوگیرانه جامعه و مشکلات ارتباطی این کودکان، از مواردی که می‌تواند مهم‌ترین نقش را در عملکردهای

وجود کودکان مبتلا به ناتوانی یادگیری^۱ اغلب نظام خانواده را تحت تأثیر قرار می‌دهند و تغییرات مهمی در زندگی خانواده‌ها و به‌ویژه نزد مادران ایجاد می‌کنند (متین، احمدی و جلالی، ۱۳۹۷). بخشی از مشکلاتی که کودکان مبتلا به ناتوانی یادگیری در بستر خانواده تجربه می‌کنند ناشی از بی‌توجهی به نیازهای اولیه کودک و شیوه‌های فرزندپروری والدین است (ساهو، باهاراگوا، ساگار و مهتا، ۲۰۱۸).

3. Happiness
4. Compatibility

1. Learning disabilities
2. Sahu, Bhargava, Sagar & Mehta

* نویسنده مسئول:

دکتر ناصر یوسفی

نشانی: کردستان، دانشگاه کردستان، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، گروه مشاوره.

تلفن: ۳۷۶۳۹۸۹ (۹۱۸) ۹۸+

پست الکترونیکی: naseryoosefi@yahoo.com

عنوان یک رابطه التیام‌بخش^{۱۰} در نظر می‌گیرد. از نظر هندریکس و هانت، روشی که فرزندان خود را تربیت می‌کنیم تا حد زیادی تحت تأثیر تجربه‌های درونی شده‌ای است که در کودکی با والدین خود داشته‌ایم. مشکلاتی که کودکان بعدها در زندگی خواهند داشت، نتیجه عدم تکامل موفقیت‌آمیز آن‌ها از میان مراحل تحولی^{۱۱} (دل‌بستگی^{۱۲}، اکتشاف^{۱۳}، هویت^{۱۴}، توانمندی، ارتباط^{۱۵} و صمیمیت^{۱۶}) است.

این بدین معناست که در رابطه زناشویی و فرزندپروری فرصت‌هایی برای التیام دوباره در کودکی رخ می‌دهند (هندریکس و هانت^{۱۷}، ۱۳۹۸). به طور کلی والدین ناهشیار به گونه‌ای رفتار می‌کنند که آگاهی کمی از نیازهای تحولی فرزندشان نشان می‌دهند یا هیچ آگاهی‌ای از آن ندارند.

همچنین آگاهی ندارند که چرا به روش خاصی به فرزندشان واکنش نشان می‌دهند یا اینکه واکنش او چه تأثیری روی فرزندش خواهد داشت (تفاوتی نمی‌کند که این واکنش‌ها منفی باشند یا مثبت)، والدین ناهشیار در جهان‌بینی فرزندشان مشارکت ندارند، بلکه صرفاً بر اساس دیدگاه خودشان از امور جهان و اینکه طرز فکر او بهترین است، عمل می‌کنند.

با این تعبیر، فرزند تبدیل به یک شیء در نمایش شخصی خلق شده به دست والدینش می‌شود، به جای اینکه به عنوان یک فرد محترم دیگر که جدای از اوست (بدون آمیختگی همزیستی^{۱۸}) با او برخورد شود (هندریکس و هانت، ۱۹۹۸).

والدینی که به خاطر فرزندشان درگیر فرایند هشیار شدن می‌شوند، قادر خواهند بود رشد و تحول روانی خودشان را کامل و کمالشان را بازیابی کنند. در فرزندپروری هشیار، والدین با آگاهی از نیازهای فرزند و نیازهای برآورده‌نشده خودشان درخصوص مراحل تحولی فرزندشان آموزش می‌بینند و می‌توانند در تعاملاتشان با او هشیار و انعطاف‌پذیر باشند.

والدین هشیار با ایجاد ایمنی، حمایت و ساختار برای کودکان هنگام عبور از هر یک از مراحل تحولی، نیازهای او را برآورده می‌سازند (هندریکس و هانت، ۱۳۹۸).

پژوهش‌های مختلفی در زمینه فرزندپروری در داخل و خارج از کشور انجام شده است، اما پژوهش مشابهی که به اثربخشی

رفتاری و شناختی آن‌ها ایفا کند، کیفیت روابط متقابل والد فرزند در خانواده است (شافر و ابرادوویک^۵، ۲۰۱۷).

عوامل گوناگونی در تخریب روابط والد فرزند کودک مبتلا به ناتوانی یادگیری نقش ایفا می‌کند، اما عموم کودکان مبتلا به ناتوانی یادگیری به خانواده‌هایی تعلق دارند که در دوران تحولی^۶ خود نتوانسته‌اند پیوند عاطفی عمیقی را با والدین خود برقرار سازند، بر همین اساس این کودکان از نظر تعاملات عاطفی روان‌شناختی با والدین خود، دارای تجارب و خاطرات تلخ و ناخوشایندی هستند؛ چراکه در بسیاری موارد در روابط خود با والدین، سرزنش، تحقیر، تهدید و تنبیه بدنی را تجربه کرده‌اند (تکلوی، ۱۳۹۰).

در واقع رابطه والد فرزند یک رابطه بسیار مهم و ضروری، به‌ویژه در ایجاد حس امنیت و عشق در فرزندان است که شامل مجموعه‌ای از رفتارها، احساسات و انتظارات منحصر به فرد هر والد و فرزند است که به رشد انواع مهارت‌ها و ارزش‌های فرد کمک می‌کند.

همچنین این ارتباط می‌تواند منجر به شکل‌گیری تصورات اولیه مثبت و منفی در فرد شود و رفتار او را در بزرگسالی تحت تأثیر قرار دهد (رودیگر، استیونز، بروکمن^۷، ۲۰۱۸). در نتیجه، الگوی سالم رابطه والد فرزند یکی از مؤلفه‌های اساسی در رشد و فرزندپروری به شمار می‌آید که در شکل‌گیری بسیاری از ابعاد شخصیت، نگرش‌ها، هیجانات و احساسات در فرد مؤثر است (نیک، بارت، پروت و شانلی چاتم^۸، ۲۰۱۶).

بنابراین با تغییر نگرش والدین نسبت به فرزندپروری، می‌توان چرخه معیوب فرزندپروری را اصلاح کرد، به طور کلی تغییر نگرش مادر نسبت به فرزندپروری، سبب کاهش اختلالات کودکان و از میان برداشتن عامل اضطراب و ناخشنودی در مادران می‌شود (بشردوست، زندی‌پور و رضائیان، ۱۳۹۳؛ نریمانی، پوراسمعلی و عندلیب‌کوریام، ۱۳۹۲)؛ بنابراین ضرورت آزمایش‌هایی در جهت بهبود روابط والد فرزند در این خانواده‌ها احساس می‌شود.

رویکردهای مختلفی برای فرزندپروری وجود دارد که به منظور رشد تعامل والد فرزند مورد استفاده قرار گرفته‌اند، اما یک رویکرد در جهت رشد و غنی‌سازی روابط والد فرزند، فرزندپروری هشیار^۹ (مبتنی بر رویکرد ایماگو تراپی) است که پیش از این انجام نشده است. در این دیدگاه، فرزندپروری متفاوت از الگوهای دیگر است و محور آن خود رابطه والد فرزند است. این رویکرد فرزندپروری را به

10. Heals
11. Growth Points
12. Attachment
13. Exploration
14. Identity
15. Concern
16. Intimacy
17. Hendrix & Hunt
18. Symbiotic Fusion

5. Shaffer & Obradović
6. Growth Points
7. Roediger, Stevens, & Brockman
8. Niec, Barnett, Prewett & Shanley Chatham
9. Conscious Parenting

آموزش فرزندپروری هشیار پرداخته باشد، یافت نشد.

پژوهش‌هایی به اثربخشی آموزش فرزندپروری بر بهبود روابط والد فرزندی پرداخته‌اند، از جمله نیلی احمدآبادی، باقری و سلیمی‌یحسانی (۱۳۹۸) در پژوهشی نشان دادند که آموزش فرزندپروری با تأکید بر نظریه انتخاب، بر بهبود رابطه والد فرزندی و رضایت از زندگی مادران تأثیر معناداری دارد.

متین، اخوان‌غلامی و احمدی (۱۳۹۷) در نتایج پژوهش خود نشان دادند که آموزش تنظیم هیجان باعث بهبود روابط والد کودک مادران دارای فرزند با ناتوانی یادگیری شده است. غریبی، شیدایی و رستمی نشان دادند که آموزش مهارت‌های فرزندپروری باعث تقویت پیوند والدینی، کم شدن استرس ادراک‌شده والدین و بالا رفتن کیفیت زندگی مادران شد.

یکی از روش‌های دیگر که پژوهشگران از آن استفاده کرده‌اند، آموزش تعامل والد فرزندی است که کارایی آن در جهت کاهش مشکلات روان‌شناختی و عاطفی کودک در تحقیقات مختلف، از جمله (دی، کاستا، پروی و کورلی^{۱۹}، ۲۰۱۸؛ والاس، کواتسچ، رابینسون، مک‌کوی و مک‌نیل^{۲۰}، ۲۰۱۸؛ دوموف و نایک^{۲۱}، ۲۰۱۸) تأیید شده است.

اگرچه پژوهش‌هایی در رابطه با سبک‌های فرزندپروری و ناتوانی یادگیری صورت گرفته است، ولی بر اساس بررسی‌های انجام‌شده، پژوهشی در زمینه فرزندپروری هشیار بر والدین فرزند با ناتوانی یادگیری ملاحظه نشد. به همین علت پژوهش حاضر در نظر داشت این موضوع را بررسی کرده و هدف اصلی آن بررسی تأثیر آموزش فرزندپروری هشیار بر تعامل والد کودک مادران فرزند مبتلا به ناتوانی یادگیری بود.

روش

پژوهش حاضر از نوع نیمه‌آزمایشی به صورت پیش‌آزمون پس‌آزمون با گروه کنترل اجرا شد.

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری این پژوهش همه مادران فرزند مبتلا به ناتوانی یادگیری شهر همدان در سال ۱۳۹۸ بودند. نمونه پژوهش شامل سی نفر از این مادران بود و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش (پانزده نفر) و کنترل (پانزده نفر) قرار گرفتند.

ملاک‌های ورود به پژوهش عبارت بودند از: داشتن فرزند مبتلا به ناتوانی یادگیری خاص، میانگین سنی بین ۲۳ تا ۵۰ سال، حداقل تحصیلات دیپلم و داشتن رضایت در پژوهش.

همچنین ملاک‌های خروج از پژوهش عبارت بودند از: ابتلا به

بیماری‌های شدید روانی، عدم همکاری در انجام تکالیف و اعتیاد به مواد مخدر صنعتی.

تعداد پانزده مادر دارای فرزند مبتلا به ناتوانی یادگیری با میانگین سنی ۴۰/۶۰ و انحراف استاندارد ۸/۲ در گروه آزمایش و تعداد ۱۵ مادر با میانگین سنی ۳۹/۶۵ و انحراف استاندارد ۷/۳۲ در گروه کنترل شرکت داشتند. در این پژوهش از ابزار زیر برای گردآوری داده‌ها استفاده شد:

مقیاس رابطه والد فرزند^{۲۲}: این مقیاس توسط پیانتا^{۲۳} (۱۹۹۴) ساخته شد و شامل ۳۳ گویه است که ادراک والدین را در مورد رابطه آن‌ها با کودک می‌سنجد. این مقیاس شامل حوزه‌های تعارض، نزدیکی، وابستگی و رابطه‌ی مثبت کلی (مجموع تمام حوزه‌ها) است.

مقیاس رابطه والد کودک، یک پرسش‌نامه خودگزارش‌دهی است و نمره‌گذاری آن بر اساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت است. این مقیاس برای سنجش رابطه والد کودک در تمام سنین استفاده شده است (پورمحمدرضای تجربی، عاشوری، افروز، ارجمندنیبا و غباری‌بناب، ۱۳۹۴).

پایایی این پرسش‌نامه از طریق آلفای کرونباخ توسط ابارشی، طهماسیان، مظاهری و پناغی (۱۳۸۸) به دست آمد. پایایی حوزه‌های تعارض، نزدیکی، وابستگی و رابطه مثبت کلی به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۷۰، ۰/۶۱ و ۰/۸۶ گزارش شده است.

دریکسول و پیانتا^{۲۴} (۲۰۱۱) در پژوهشی آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه را در هریک از مؤلفه‌های تعارض، نزدیکی، وابستگی و رابطه مثبت کلی به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۷۴، ۰/۶۹ و ۰/۸۰ گزارش کرده‌اند.

روش اجرا: جهت انجام پژوهش ابتدا هماهنگی‌های لازم با اداره آموزش و پرورش انجام شد. همچنین اطمینان‌بخشی در مورد محرمانه ماندن اطلاعات و آزادی انتخاب برای شرکت در پژوهش از نکات اخلاقی رعایت‌شده در پژوهش بود.

با مشخص کردن نمونه پژوهش، مقیاس تعامل والد کودک به عنوان پیش‌آزمون توسط مادران فرزند مبتلا به ناتوانی یادگیری تکمیل شد. افراد نمونه به دو گروه آزمایش و کنترل تقسیم‌شده و افراد گروه آزمایش آموزش فرزندپروری هشیار را در چهار بخش به تعداد هشت جلسه نود دقیقه‌ای دریافت کردند. بعد از انجام آزمایش، از هر دو گروه پس‌آزمون دریافت شد و اطلاعات به‌دست‌آمده با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS با آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری (MANCOVA) تجزیه و تحلیل شد.

22. Parent Child Relationship Scale (PCRS)

23. Pianta

24. Driscoll & Pianta

19. Day, Costa, Previ & Caverly

20. Wallace, Quetsch, Robinson, McCoy & McNeil

21. Domoff & Niec

جدول ۱. محتوای جلسات آموزش فرزندپروری هشیار

بخش	شماره جلسه	محتوا	تکلیف
شناخت خود به عنوان پدر یا مادر	اول	شناسایی سبک فرزندپروری تعیین محدودیت های مناسب برای فرزندان	تکمیل پرسش نامه فرزندپروری
	دوم	چالش های فرزندپروری شناسایی نقاط رشدی و تحولی به عنوان پدر یا مادر	نوشتن فرم مربوط به شناسایی نقاط تحولی
تشخیص نحوه تربیت شدن	سوم	شناسایی باورهای شخصی در نتیجه دوران کودکی شناسایی احساس ها، ترس ها و مکانیسم های دفاعی	تکمیل برگه های مربوط به شناسایی آسیب پذیری عاطفی
	چهارم	شناخت شیوه تربیت والدین و ارتباط آن با شیوه های تربیتی اکنون محدودیت های والدین برای پدر و مادر چگونه بوده است	پاسخ به سوال های شیوه تربیت والدین و محدودیت های والدین آن ها
درک رابطه	پنجم	شناخت تصویر کلی رابطه با فرزند و باورهایی درباره خودتان فرصت های رشدی و تحولی در رابطه	مطالعه جزوه مربوط به رشد مراحل تحولی فرزندان
	ششم	یادگیری گفت و گوی ایمن بازآفرینی عشق رمانتیک با هدف الگوگیری فرزندان برای روابط آینده شان	تمرین گفت و گوی ایمن و نوشتن فهرست رفتارهای مراقبتی
برنامه ای برای التیام، رشد و تحول	هفتم	استفاده از اطلاعات آموخته شده جهت انجام تمرین ها با هدف فرزندپروری هشیار	خواندن جزوه مربوط به ویژگی های والدین هشیار
	هشتم	نوشتن برنامه التیام و رشد (رفتارهای ناکام کننده واکنش ها نیازهای فرزند پاسخ سازنده)	مرور و انجام تمرین ها

عبد علی پژوهشی
ناتوانی های یادگیری

نمونه ای از تمرین هایی که در این بسته به مادران آموزش داده شد، عبارت است از: شناسایی سبک فرزندپروری، شناسایی نقاط رشدی و تحولی به عنوان پدر یا مادر، یادگیری گفت و گوی ایمن (ایماگویی) و تعیین محدودیت های مناسب برای فرزندان. این بسته به صورت گروهی در هشت جلسه توسط محقق طراحی و به مادران فرزند مبتلا به ناتوانی یادگیری آموزش داده شد.

روش آزمایش: برنامه فرزندپروری هشیار مبتنی بر رویکرد ایماگوترایی توسط هندریکس و هانت ابداع شده است. در این پژوهش از این برنامه استفاده شد. در مرحله اول پژوهش، با استناد به یافته های حاصل از مشورت با استادان و همچنین مطالعه منابع، بسته آموزشی تهیه و اعتباریابی شد. این برنامه شامل چهار بخش و همچنین تمرین هایی برای کمک به والدین برای داشتن ارتباط هشیار با فرزند طراحی شده است (جدول شماره ۱).

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار متغیرهای تعامل مادر کودک و خرده مقیاس های آن در دو گروه آزمایش و کنترل در موقعیت پیش از مزمون پس از مزمون

متغیرها	موقعیت	میانگین $\pm$ انحراف معیار	گروه آزمایش	گروه کنترل
نزدیکی	پیش از مزمون	۱۷/۸۶ $\pm$ ۲/۳۲	۱۶/۰۳ $\pm$ ۱/۲۷	
	پس از مزمون	۲۱/۱۷ $\pm$ ۱/۸۱	۱۶/۸۴ $\pm$ ۱/۱۹	
وابستگی	پیش از مزمون	۱۷/۷۱ $\pm$ ۱/۲۸	۱۷/۲۷ $\pm$ ۱/۶۵	
	پس از مزمون	۱۲/۴۹ $\pm$ ۰/۹۵	۱۸/۱۳ $\pm$ ۱/۹۸	
تعارض	پیش از مزمون	۵۷/۵۳ $\pm$ ۳/۱۶	۵۶/۴۴ $\pm$ ۱/۱۸	
	پس از مزمون	۴۸/۴۰ $\pm$ ۲/۵۷	۵۷/۲۶ $\pm$ ۲/۲۱	
رابطه کلی	پیش از مزمون	۶۱/۳۲ $\pm$ ۳/۸۴	۶۱/۱۱ $\pm$ ۳/۷۱	
	پس از مزمون	۶۹/۰۴ $\pm$ ۳/۶۸	۶۰/۳۶ $\pm$ ۲/۹۲	

عبد علی پژوهشی
ناتوانی های یادگیری

جدول ۳. نتایج آزمون کوواریانس چندمتغیری

نوع آزمون	V	F	df H	df E	Sig	Eta
اثر بیلابی	۰/۴۸	۲۴/۳۶	۴	۲۱	۰/۰۰۱	۰/۶۱
لامبدای ویلکز	۰/۳۴	۲۴/۳۶	۴	۲۱	۰/۰۰۱	۰/۶۱
اثر هاتلینگ	۲/۰۳	۲۴/۳۶	۴	۲۱	۰/۰۰۱	۰/۶۱
بزرگترین ریشه روی	۲/۰۳	۲۴/۳۶	۴	۲۱	۰/۰۰۱	۰/۶۱

مجله علمی پژوهشی
ناتوانی های یادگیری

نتایج

وجود دارد. به منظور پی بردن به این تفاوت از تحلیل کوواریانس در متن مانکوا استفاده شد، که نتایج حاصل از آن در جدول شماره ۴ آمده است.

طبق نتایج جدول شماره ۴ بین دو گروه آزمایش و کنترل در نزدیکی، وابستگی، تعارض و رابطه کلی تفاوت معنادار وجود دارد. بدین معنا که شرایط آزمایشی بر بهبود این مؤلفه‌ها تأثیر گذار بوده است.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر آموزش فرزندپروری هشیار مبتنی بر رویکرد ایماگوتراپی بر تعامل والد کودک مادران فرزند مبتلا به ناتوانی یادگیری انجام شد. با توجه به یافته‌های پژوهش، برنامه آموزشی فرزندپروری هشیار بر رابطه والد کودک در زمینه‌های نزدیکی، وابستگی، تعارض و تعامل کلی اثر مثبت و معناداری داشت.

این یافته با نتایج تحقیقات دی و همکاران (۲۰۱۸) مبنی بر تأثیر درمان مبتنی بر تعامل والد فرزند بر بهبود رابطه والد فرزندی کودکان ناشنوا با والدین آن‌ها و پژوهش دوموف و نایک (۲۰۱۸)، مبنی بر تأثیر آزمایش‌های مبتنی بر تعامل والد فرزند به عنوان یک مدل پیشگیری در بروز و تداوم مشکلات کودکان، همچنین با پژوهش والاس و همکاران (۲۰۱۸)، به طور ضمنی همسو بود. این پژوهشگران بر این باورند که تعاملات والد فرزندی با اصلاح

در جدول شماره ۲، میانگین و انحراف معیار متغیرهای تعامل مادر کودک و خرده‌مقیاس‌های آن در دو گروه آزمایش و کنترل در موقعیت پیش‌آزمون پس‌آزمون نشان داده شده است.

همان‌طور که در جدول شماره ۲ ملاحظه می‌شود، میانگین نمرات تعامل والد کودک در دو گروه آزمایش و کنترل در مرحله پیش‌آزمون، تقریباً مشابه یکدیگر است، اما در مرحله پس‌آزمون، میانگین نمرات در گروه آزمایش افزایش یافته است.

مفروضه نرمال بودن توزیع در همه متغیرها با استفاده از آزمون آماری کولموگروف اسمیرنف بررسی و تأیید شد ($P < 0.05$). برای تعدیل اثر پیش‌آزمون و به علت وجود یک متغیر مستقل (فرزندپروری هشیار) و چهار متغیر وابسته (تعارض، نزدیکی، وابستگی و تعامل) از آزمون آماری تحلیل کوواریانس چندمتغیری (مانکوا) استفاده شد.

همچنین نتایج آزمون لوین برقراری فرض همگنی واریانس‌ها در همه متغیرها را تأیید کرد ($P < 0.05$)؛ بنابراین می‌توان از آزمون آماری تحلیل کوواریانس چندمتغیری استفاده کرد. در جدول شماره ۳ آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری گزارش شده است.

نتایج جدول شماره ۳ نشان می‌دهد بین گروه آزمایش و کنترل از لحاظ متغیرهای وابسته در سطح $P > 0.05$ تفاوت معناداری

جدول ۴. نتایج تفکیکی تحلیل کوواریانس تک‌متغیری در متن تحلیل کوواریانس چندمتغیری

متغیرها	SS	df	MS	F	Eta	Sig.
نزدیکی	۱۰۷/۰۹	۱	۱۰۷/۰۹	۲۴/۴۲	۰/۵۷	۰/۰۰۱
وابستگی	۷۳/۰۱	۱	۷۳/۰۱	۲۲/۹۰	۰/۵۶	۰/۰۰۱
تعارض	۱۶۵/۰۲	۱	۱۶۵/۰۲	۲۰/۷۸	۰/۵۳	۰/۰۰۱
رابطه کلی	۲۰۸/۰۱	۱	۲۰۸/۰۱	۲۳/۰۳	۰/۵۵	۰/۰۰۱

مجله علمی پژوهشی
ناتوانی های یادگیری

تکانه‌های تحولی فرزندان و ساختار و حد و مرزهایی در هر مرحله از مسیر که نیاز دارند، انجام دهند. در نهایت این موارد زمینه را برای نزدیکی و روابط مثبت با فرزندان فراهم می‌آورد.

آموزش فرزندپروری هشیار باعث کاهش وابستگی بین مادر و کودک شده است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که بر اساس دیدگاه سیستمی، خانواده دارای مجموعه‌ای از روابط بین فردی دوسویه است. هنگامی که به کودک اجازه بیان نظر و شرکت در گفت‌وگو داده می‌شود، کودک حس استقلال را تجربه می‌کند (سن و آیتاک^{۲۵}، ۲۰۱۷).

در این برنامه با استفاده از گفت‌وگوی ایمن والدین فرصت بیان نظر و دیدگاه را به فرزند خود می‌دهند. همچنین مادران با شناسایی سبک فرزندپروری ناهشیار خود (بزرگ جلوه‌دهنده^{۲۶} یا کوچک جلوه‌دهنده^{۲۷}) متوجه می‌شوند در هر مرحله از رشد فرزندان باید چه تغییری در خود ایجاد کنند.

والدین با آگاهی نسبت به نیازهای برآورده‌نشده خود (آسیب‌های تحولی کودکی خود) از دخالت دادن رفتارهای آسیب‌زا در مسیر فرزندپروری جلوگیری می‌کنند و با اعتقاد به متمایز و منحصر به فرد بودن هر فرزند (فرزند من، خود من نیست) یاد می‌گیرند که با فرزندان همزیستی شناختی^{۲۸} نداشته باشند و فرزندان خود را به صورت مجزا از خود بهتر درک کنند و در نتیجه وابستگی کمتر را با فرزند خود تجربه می‌کنند.

آموزش فرزندپروری هشیار باعث کاهش تعارض بین مادر و کودک شده است. پژوهش‌های جدید نشان داده که کیفیت رابطه والدین با فرزندان ارتباط نزدیکی با رفتارهای فرزندان و سازگاری روانی آنان دارد. هر اندازه میزان تعارض والدین و فرزندان بیشتر باشد، میزان هیجانات منفی و مشکلات رفتاری در فرزندان بیشتر می‌شود.

از طرفی، هر چقدر کیفیت تعامل والدین با فرزندان سالم‌تر باشد، می‌توان انتظار رفتار و هیجانات بهنجار را از کودکان داشت (لئون، استیل، پالاسیوس، رومان و مورنو^{۲۹}، ۲۰۱۸). در برنامه فرزندپروری هشیار والدین گفت‌وگوی آگاهانه را یاد می‌گیرند که شامل سه مرحله انعکاس^{۳۰}، اعتباربخشی^{۳۱} و همدلی^{۳۲} است.

گفت‌وگوی آگاهانه این امکان را می‌دهد تا ارتباطی که قبلاً گسسته شده را دوباره برقرار کنند. افراد یاد می‌گیرند دفاع‌هایشان

شیوه‌های تعاملی و فرزندپروری می‌تواند از میزان آسیب‌های روان‌شناختی و عاطفی کودکان کم کند.

همچنین نتایج پژوهش به طور ضمنی با تحقیقات نیلی احمدآبادی و همکاران (۱۳۹۸) و غریبی، شیدایی و رستمی (۱۳۹۵) که نشان دادند آموزش مهارت‌های فرزندپروری باعث بهبود رابطه والدین با فرزند می‌شود، همسو است.

به طور کلی در تبیین نتایج می‌توان گفت که در برنامه فرزندپروری هشیار، والدین نسبت به باورهای خود در زمینه فرزندپروری آگاه می‌شوند. این باورها از پدر و مادر خود، نحوه رفتارشان با او و چیزهایی نشأت می‌گیرد که او وقتی کوچک بود از پدر و مادر خود درونی کرده است.

والدین با ایجاد تصویری از نحوه فرزندپروری خودشان نقاط تحولی خود را شناسایی کرده (نقاط تعارض و ناراحتی با فرزندان) که نشان می‌دهد او به عنوان مادر باید کارهایی را برای التیام نقایص خودش انجام دهد. این احساس داشتن مشکل در تکلیفی خاص در دوران کودکی در مرحله‌ای خاص برای اشاره کردن به کاری که برای التیام لازم است انجام شود، مفید است.

وقتی آن‌ها نسبت به این موارد بینش پیدا می‌کنند، کارهای بیشتری در فرایند التیام در تعامل با کودک انجام می‌دهند. همچنین در این رویکرد اعتقاد بر این است که مشکلات فرزندپروری از رویدادها و اتفاقاتی نشأت می‌گیرند که در طول دوران کودکی پدر یا مادر افتاده‌اند و خارج از کنترل آن‌ها بوده است، این روش نگرستن به شرایط می‌تواند به مادر کمک کند تا از غرق شدن در احساس گناه و احساس بد بودن به خاطر اینکه مشکلاتی را دارد، اجتناب کند.

آموزش فرزندپروری هشیار باعث افزایش احساس نزدیکی بین مادر و کودک شده است. در تبیین این یافته پژوهش می‌توان به این موارد اشاره کرد که شرکت در برنامه فرزندپروری هشیار موجب می‌شود مادران از طریق آشنایی درباره مراحل تحولی که کودکان به طور طبیعی طی می‌کنند، آگاهی بیشتری از رشد فرزند خود کسب کنند.

اگرچه بسیاری از والدین نسبت به این مراحل و احساسات و نیازهای فرزندان خود ناآگاه هستند یا آگاهی ناقصی دارند، این مراحل به خوبی مستندسازی شده و کاملاً درک می‌شوند. والدین هشیار و بالغ در مقایسه با والدین ناهشیار و ناسالم معمولاً با حساسیت و مهربانی بیشتری به نیازهای کودکان توجه می‌کنند و این نوع فرزندپروری امنیت عاطفی و استقلال را تشویق می‌کند.

در این برنامه، والدین آگاه می‌شوند که بخش مهمی از نقش آن‌ها پشتیبانی از نیازهای در حال تغییر فرزندان برای تبدیل شدن به بزرگسال سالم است، آن‌ها می‌توانند این کار را با فراهم آوردن و بهره‌گیری از امنیت عاطفی و جسمی، پشتیبانی از تمام

25. Cen & Aytac

26. Maximizer

27. Minimizer

28. Cognitive symbiosis

29. León, Steele, Palacios, Román & Moreno

30. Mirroring

31. Validating

32. Empathizing

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در طراحی، اجرا و نگارش همه بخش های پژوهش حاضر مشارکت داشته اند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

را سست کنند، دیدگاه های یکدیگر را درک کنند و نسبت به تجربه شخصی طرف مقابل ابراز همدلی کنند.

حتی وقتی افراد دقیقاً نمی دانند کجا و چگونه زخمی شده اند یا اینکه دقیقاً کدام بخش از وجودشان آسیب دیده است. فرایند گفت و گوی آگاهانه زخم ها را التیام می بخشد و به فرزندان کمک می کند که رشد و تحول یابند (هندریکس و هانت، ۱۹۹۸). در نتیجه این فرایند باعث افزایش همدلی و کاهش تعارضات والدین با فرزند می شود.

همچنین در این برنامه افراد شرکت کننده متعهد می شوند که والدینی هشیار برای فرزندان خود باشند و در فرایند التیام کار کنند.

از محدودیت های این پژوهش، وجود برخی متغیرهای کنترل نشده، مانند وضعیت مالی خانواده ها، تعداد فرزندان و موقعیت اجتماعی آن ها و عدم شرکت پدران این دانش آموزان به علت وضعیت اشتغال آن ها و عدم استفاده از روش های نمونه گیری تصادفی بود. همچنین با توجه به محدودیت زمانی، عدم پیگیری نتایج از دیگر محدودیت های پژوهش حاضر بود.

با توجه به نتایج این پژوهش مبنی بر اثربخش بودن فرزندپروری هشیار در بهبود رابطه والد فرزند، پیشنهاد می شود این پروتکل به عنوان یک بسته آموزشی فرزندپروری، از سوی مراکزی که با آموزش والدین در ارتباط هستند، مورد توجه قرار گرفته و کارایی این برنامه آموزشی بر والدین دارای کودکان دیگر آسیب های بالینی همچون اختلال نقص توجه و بیش فعالی، آسیب دیده شنوایی و... نیز صورت پذیرد.

همچنین پیشنهاد می شود این پژوهش در سایر مناطق و جوامع دارای فرهنگ ها، گروه های سنی دیگر و با روش نمونه گیری تصادفی اجرا شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

اصول اخلاقی تماماً در این مقاله رعایت شده است. شرکت کنندگان اجازه داشتند هر زمان که مایل بودند از پژوهش خارج شوند. همچنین همه شرکت کنندگان در جریان روند پژوهش بودند. اطلاعات آن ها محرمانه نگه داشته شد.

حامی مالی

این تحقیق هیچ گونه کمک مالی از سازمان های تأمین مالی در بخش های عمومی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرد.

منابع فارسی

- ابارشی، ز.، طهماسیان، ک.، مظاهری، م. ع. و پناغی، ل. (۱۳۸۸). تأثیر آموزش برنامه -ارتقای رشد روانی-اجتماعی کودک از طریق بهبود تعامل مادر-کودک- بر خود اثرمندی والدگری و رابطه مادر و کودک زیر سه سال. *پژوهش در سلامت روان شناختی*، ۳(۳)، ۴۹-۵۸.
- بشردوست، ن.، زندی پور، ط. و رضائیان، ح. (۱۳۹۳). تأثیر آموزش سبک های فرزندپروری (مهارت های والدینی) بر تغییر نگرش مادران باردار نوبت اول به مقوله فرزندپروری. *مطالعات زن و خانواده*، ۲(۲)، ۶۵-۹۴.
- پورمحمدرضای تجربی، م.، عاشوری، م.، افروز، غ. ع.، ارجمندنی، ع. ا. و غباری بناب، ب. (۱۳۹۴). اثربخشی آموزش برنامه والدگری مثبت بر تعامل مادر با کودک کم توان ذهنی. *مجله توان بخشی*، ۱۶(۲)، ۱۲۸-۱۳۷.
- تکلی، س. (۱۳۹۰). تأثیر آموزش بازی درمانی مادران بر مشکلات رفتاری کودکان دارای ناتوانی های یادگیری. *ناتوانی های یادگیری*، ۱(۱)، ۴۴-۵۹.
- رسولی جزئی، ف. و عارفی، م. (۱۳۹۷). تأثیر واقعیت درمانی گروهی بر بار روانی مادران دارای کودکان مبتلا به ناتوانی یادگیری. *مجله پرستاری کودکان*، ۴(۴)، ۴۲-۴۹.
- غریبی، ح.، شیدایی، آ. و رستمی، چ. (۱۳۹۵). اثربخشی آموزش مهارت های فرزندپروری بر پیوند والدینی، استرس درک شده و کیفیت زندگی مادران دارای کودک پیش دبستانی. *مجله سلامت و مراقبت*، ۱۸(۴)، ۲۹۲-۳۰۵.
- متین، ح.، احمدی، ص. و جلالی، م. (۱۳۹۷). پدیدارشناسی تجارب مادران با فرزند مبتلا به ناتوانی یادگیری. *روان شناسی خانواده*، ۵(۲)، ۵۳-۶۴.
- متین، ح.، اخوان غلامی، م. و احمدی، ص. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش تنظیم هیجان بر تعامل والد-کودک مادران دارای فرزند با ناتوانی یادگیری. *ناتوانی های یادگیری*، ۸(۱)، ۷۰-۸۹.
- نریمانی، م.، پوراسمعی، ا. و عندلیب کورایم، م. (۱۳۹۲). مقایسه سبک های فرزندپروری و اختلالات خوردن در دانش آموزان تیزهوش و عادی. *روان شناسی مدرسه*، ۲(۲)، ۱۳۸-۱۵۴.
- نیلی احمدآبادی، ز.، باقری، ف. و سلیمی بجستانی، ح. (۱۳۹۸). اثربخشی برنامه آموزشی فرزندپروری با تأکید بر نظریه انتخاب بر بهبود رابطه والد-فرزندی و رضایت از زندگی مادران. *فرهنگ مشاوره و روان درمانی*، ۱۰(۳۹)، ۹۹-۱۲۲.
- هندریکس، ه. و هانت، ه. (۱۳۹۸). *عشق التیام بخش* [ح. رحمانی شمس، ف. موسوی لاهرودی، س. اسلام لوی، س. م. نظری، و ح نجات، ترجمه فارسی]. تهران: سده دانش.

References

- Abarshi, Z., Tahmasian, K., Mazaheri, M., & Pennaghi, L. (2009). [The impact of psychosocial child development training program, done through improvement of mother-child interaction, on parental self-efficacy and relationship between mother and child under three (Persian)]. *Research in Psychological Health*, 3(3), 49-58. <http://rph.khu.ac.ir/article-1-115-fa.html>
- Bashardost, N., Zandipour, T., & Rezaeian, H. (2014). [Effectiveness of parenting styles training an attitudes toward parenting in first-time pregnant mothers (Persian)]. *Journal of Woman and Family Studies*, 2(2), 65-94. [DOI:10.22051/JWFS.2015.1522]
- Cen, S., & Aytac, B. (2017). Ecocultural perspective in learning disability: Family support resources, values, child problem behaviors. *Learning Disability Quarterly*, 40(2), 114-27. [DOI:10.1177/0731948716683516]
- Day, L. A., Costa, E. A., Previ, D., & Caverly, C. (2018). Adapting parent-child interaction therapy for deaf families that communicate via American sign language: A formal adaptation approach. *Cognitive and Behavioral Practice*, 25(1), 7-21. [DOI:10.1016/j.cbpra.2017.01.008]
- Domoff, S. E., & Niec, L. N. (2018). Parent-child interaction therapy as a prevention model for childhood obesity: A novel application for high-risk families. *Children and Youth Services Review*, 91, 77-84. [DOI:10.1016/j.childyouth.2018.05.024]
- Driscoll, K., & Pianta, R. C. (2011). Mother's and father's perceptions of conflict and closeness in parent-child relationships during early childhood. *Journal of Early Childhood and Infant Psychology*, 7, 1-24. <https://psycnet.apa.org/record/2013-00755-001>
- Gharibi, H., Sheidai, A., & Rostami, Ch. (2017). [The effectiveness of parenting skills training on attachment, perceived stress and quality of life in mothers of preschool children (Persian)]. *Journal of Health & Care*, 18(4), 292-305. <http://hcjournal.arums.ac.ir/article-1-638-fa.html>
- Hendrix, H., & Hunt, H. (1998). *Giving the love that heals*. New York: Simon and Schuster. <https://books.google.com/books?id=HmBNFFVJWIC&dq>
- Hendrix, H., & Hunt, H. (2019). *Giving the love that heals: A guide for parents* [H. Rahmani Shams, F. Mousavi Lahroudi, S. Eslamloo, S. M. Nazari, & H. Nejat, Persian Trans]. Tehran: Sadeh Danesh. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/5784674>
- León, E., Steele, M., Palacios, J., Román, M., & Moreno, C. (2018). Parenting adoptive children: Reflective functioning and parent-child interactions. A comparative, relational and predictive study. *Children and Youth Services Review*, 95, 352-60. [DOI:10.1016/j.childyouth.2018.11.009]
- Matin, H., Ahmadi, S., & Jalali, M. (2019). [Phenomenology of the experiences of mothers of children with learning disabilities (Persian)]. *Iranian Journal of Family Psychology*, 5(2), 53-64. <http://ijfp.ir/article-1-435-fa.html>
- Matin, H., Akhavan Gholami, M., & Ahmadi, S. (2018). [The effectiveness of emotion regulation teaching on the parent-child interaction and those mothers that have learning disabilities children (Persian)]. *Journal of Learning Disabilities*, 8(1), 70-89. http://jld.uma.ac.ir/article_709.html
- Narimani, M., Pouresmali, A., & Andalib, M. (2013). [A comparison of parenting styles and eating disorders in normal and bright students (Persian)]. *Journal of School Psychology*, 2(2), 138-54. http://jsp.uma.ac.ir/article_68.html
- Niec, L. N., Barnett, M. L., Prewett, M. S., & Shanley Chatham, J. R. (2016). Group parent-child interaction therapy: A randomized control trial for the treatment of conduct problems in young children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 84(8), 682-98. [DOI:10.1037/a0040218] [PMID] [PMCID]
- Nili Ahmadabadi, Z., Bagheri, F., & Salimi bajestani, H. (2019). [Effectiveness of instructional plan of child-rearing with emphasis on choice theory on improvement of parent-child relationship and life-satisfaction of mothers (Persian)]. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 10(39), 99-123. [DOI:10.22054/QCCPC.2019.43869.2168]
- Pianta, R. C. (1994). Patterns of relationships between children and kindergarten teachers. *Journal of School Psychology*, 32(1), 15-31. [DOI:10.1016/0022-4405(94)90026-4]
- Pourmohammadreza-Tajrishi, M., A'shouri, M., Afrouz, Gh. A., Arjmand-Nia, A. A., & Ghobari-Bonab, B. (2015). [Effectiveness of positive parenting program (Triple-P) training on interaction of mother-child with intellectual disability (Persian)]. *Archives of Rehabilitation*, 16(2), 128-37. <http://rehabilitationj.uswr.ac.ir/article-1-1624-fa.html>
- Rasooli Jazi, F., & Arefi, M. (2018). [The effect of group reality therapy on mental burden of the mothers of the children with learning disability (Persian)]. *Iranian Journal of Pediatric Nursing*, 4(4), 42-9. <http://jpen.ir/article-1-251-fa.html>
- Roediger, E., Stevens, B. A., & Brockman, R. (2018). *Contextual schema therapy: An integrative approach to personality disorders, emotional dysregulation, and interpersonal functioning*. Oakland: New Harbinger Publications. <https://books.google.com/books?id=ls6swEACAAJ&dq>
- Sahu, A., Bhargava, R., Sagar, R., & Mehta, M. (2018). Perception of families of children with specific learning disorder: An exploratory study. *Indian Journal of Psychological Medicine*, 40(5), 406-13. [DOI:10.4103/IJPSYM.IJPSYM_148_18] [PMID] [PMCID]
- Shaffer, A., & Obradović, J. (2017). Unique contributions of emotion regulation and executive functions in predicting the quality of parent-child interaction behaviors. *Journal of Family Psychology*, 31(2), 150-9. [DOI:10.1037/fam0000269] [PMID]
- Taklavi, S. (2012). [Training mothers in play therapy and its effects on the behavior problems of learning disabled children (Persian)]. *Journal of Learning Disabilities*, 1(1), 44-59. http://jld.uma.ac.ir/article_89.html
- Wallace, N. M., Quetsch, L. B., Robinson, C., McCoy, K., & McNeil, Ch. B. (2018). Infusing parent-child interaction therapy principles into community-based wraparound services: An evaluation of feasibility, child behavior problems, and staff sense of competence. *Children and Youth Services Review*, 88, 567-81. [DOI:10.1016/j.childyouth.2018.04.007]